

Indikation taxejustering VA och Avfall

Förslag till beslut

Styrelsen föreslås besluta att:

- tillgodogöra sig informationen

Sammanfattning

De ekonomiska förutsättningarna för de kommande åren för Avfalls- och VA-kollektivet är osäkra.

För Avfallskollektivet sker många lagförändringar, kommunalt insamlingsansvar för förpackningar med start 1 januari 2024, samt obligatorium att samla in matavfall de kommande åren. Taxepåverkan av dessa förändringar är osäkra eftersom kostnaderna för dessa tjänster inte upphandlats av samtliga kommuner tidigare. Samtidigt är majoriteten av verksamheten styrd av befintliga avtal med indexregleringar. Avfallskollektivet har ett överuttag från tidigare år på 34 miljoner kronor. Detta medför att 2024 års genomsnittliga taxehöjning prognostiseras till 4% (+/- 1%).

För VA-kollektivet finns stora höjningar på kostnadssidan till Stockholm Vatten och Avfall, Käppala, el och inflation. Samtidigt ökar avskrivningskostnaderna och räntekostnaderna för att finansiera utbyggnaden av Nacka. Detta medför att 2024 års genomsnittliga taxehöjning prognostiseras till 28% (+/- 2%) för att uppnå ett nollresultat för 2024.

Med anledning av ovanstående har verksamheten påbörjat ett arbete med att se över vilka effekthemtagningar, senareläggningar och besparingar som kan göras utifrån bolagets prioriteringsmodell. Detta arbete kommer redovisas på presidiets budgetberedning i juni.

Mats Rostö
Verkställande direktör

Fredrik Kristoffersen
Ekonomichef
Verksamhetsstöd

Ärendet

Budgetarbetet och framtagande av förslag till Avfalls- och VA-taxa 2024 baseras på ett antal svårbedömda faktorer. På grund av nuvarande osäkerheter anges detta förslag till taxejustering därför i ett intervall. Förutsättningarna kommer till stor del att klargöras under sommaren inför taxeförslaget i september. Parallellt pågår ett arbete med att se över taxekonstruktionerna för att anpassas till nya rekommendationer från Svenskt Vatten och för det nya ansvaret för insamling av förpackningar.

Koncernavgiften som betalas till ägaren har legat på 2 miljoner kronor. Ingen förändring av denna avgift har aviserats från kommunen.

Lönerörelsen påverkar kostnaderna med lönejusteringar på 4,1% för 2023 (budgeterat 2,7%) samt 3,3% för 2024. Kostnaderna för pensioner ökar också kraftigt under 2023 och 2024 på 4 respektive 10 miljoner kronor på grund av inflationseffekter.

Med anledning av den kraftiga ökningen av kostnader för 2024 har verksamheten påbörjat ett arbete med att se över vilka effekthemtagningar, senareläggningar och besparingar som kan göras utifrån bolagets prioriteringsmodell, SKA BÖR VILL. Flertalet möjliga aktiviteter har initialt tagits fram och kommer redovisas med konsekvenser på presidiets budgetberedning i juni, med målet att taxehöjningen ska bli lägre än nuvarande indikation.

VA-kollektivet

Huvudintäkterna bedöms minska på grund av minskad försåld volym, 6,7 miljoner kronor. Detta avspeglas på mindre köpt volym, de rörliga intäkterna är dock högre än de rörliga kostnaderna.

Stockholm Vatten och Avfall indikerar en höjning av vattenpriset år 2024 med cirka 22% (5,8 miljoner kronor), även reningen av spillvattnet beräknas höjas med cirka 24% (6,2 miljoner kronor) nästa år. De kommande åren, fram till 2025, bedöms vattenkostnaderna öka med ytterligare 20–30% totalt medan reningen av spillvatten kommer att öka med 40-50% totalt. Käppala har inte inkommit med exakt justering av prisbilden för 2024, men indikationerna pekar på en höjning på cirka 1% (1,3 miljoner kronor). Osäkerheten är dock hög eftersom höjningen även beror på hur fördelningen mellan kommunerna blir. Elkostnaderna beräknas minska med 3 miljoner kronor på grund av lägre rörliga priser.

Övriga driftskostnader ökar med knappt 5 miljoner kronor och beror dels på prishöjningar, ökade hyreskostnader till kommunen samt extra insatser för systematiskt underhåll.

Personalkostnaderna ökar med anledning av "märket", cirka 3 miljoner kronor. Pensionskostnaderna ökar med cirka 10 miljoner kronor på grund av inflationseffekter för 2024, vilket beror på att bolaget har sina långsiktiga pensionsåtaganden försäkrade.

Räntorna fastställs av kommunfullmäktige. 2020 års räntemodell som kommunen tagit fram innebär att Nacka vatten och avfall beräknas få betala ett påslag på ca 0,7% på upplåningsräntan samt kostnader för upplåning. Kommunen har också meddelat att nya lån som tas kommer få en högre ränta än befintliga lån. Antagandet är 5 års-räntan, vilket innebär en ökning med cirka 31 miljoner kronor. 1% höjning av räntan motsvarar cirka 6% höjning av brukningstaxan för VA-kollektivet.

Avskrivningskostnaderna kommer att öka under året då stadsbyggnadsprojekten och flertalet av våra stora reinvesteringsprojekt kommer att aktiveras. Detta beräknas påverka avskrivningskostnader med 17 miljoner kronor samt 3 miljoner kronor på anläggningsavgifter.

Taxejusteringar 2024:		
Externa Taxepåverkande poster jämfört med budget 2023	Taxepåverkande poster jämfört med budget 2023 (TSEK)	Taxepåverkan (%)
Huvudintäkter 2024 (Prognos)	3 886	1%
Driftkostnader ex Inköpt vatten, avloppsrening och el	3 115	1%
Löneökning (4,7%)	14 071	5%
Inköpt vatten, Avloppsrening och Elkostnader	9 317	3%
Ränta & låneramsavgift	31 166	11%
Avskrivningar/anläggningsavgifter netto	15 044	5%
Summa	76 599	27%

Blått är påverkningsbara justeringar, Rött är ej påverkningsbara justeringar, Orange är möjligtvis påverkningsbara justeringar.

Fram till 2021 har brukningstaxorna inte höjts på flera år och kostnaderna har blivit lägre än budgeterat, framför allt på grund av lägre kostnader från Käppala och Stockholm Vatten och Avfall än de indikerat. Under 2022 och 2023 budgeterades därför ett underuttag på 5,7, respektive 9,3 miljoner kronor. För 2023 beräknas en återbetalning för Dagvattenavgifter på cirka 11 miljoner kronor vilka inte är budgeterade, samt högre kostnader än budgeterat för löner och pensioner kommer påverka resultatet negativt. Prognosen för 2023 pekar på ett underskott på 22,8 miljoner kronor. Hälften täcks av de tidigare överuttagen och hälften från det egna kapitalet.

Stockholm vatten och avfall och Käppala indikerar stora höjningar av avgifterna framöver, anledningen är att arbetet med att renovera anläggningarna och omställning till bättre rening av spillvattnet har påbörjats. Från 1 januari 2020 övertog Nacka vatten och avfall huvudmannaskapet för utbyggnaden av VA i Nacka. Detta har medfört att Nacka vatten och avfall behöver öka sin låneram under de kommande åren för att finansiera utbyggnaden. När utbyggnaden är färdig påverkar fakturerad anläggningsavgift lånen positivt som därmed sänker mängden lånade pengar.

En kraftigare höjning behöver göras för 2024 för att täcka de högre kostnaderna. Bedömningen är att inflationen minskar från 2025, vilket bidrar till att den genomsnittliga taxehöjningen kommande år blir lägre.

Alternativ 1

(MSEK)	2023	2024	2025	2026
Resultat	-22,8	-0,4	9,7	2,7
Fordran på/skuld till kollektivet	-11,4	-11,9	-2,2	0,5
Taxeförändring	20%	28%	10%	8%

Alternativ 1 innebär en genomsnittlig höjning på 28% (+/- 2%) för att uppnå ett nollresultat och parera de högre kostnaderna som belastar kollektivet. Och för att inte utnyttja hela det egna kapitalet på 40 miljoner kronor.

Alternativ 2

(MSEK)	2023	2024	2025	2026
Resultat	-22,8	13,5	17,6	11,3
Fordran på/skuld till kollektivet	-11,4	2,1	19,6	30,9
Taxeförändring	20%	33%	8%	8%

Alternativ 2 innebär en genomsnittlig höjning på 33% (+/- 2%) för att återställa fordran till kollektivet/återställa det egna kapitalet till 40 miljoner. Samt att parera de högre kostnaderna som belastar kollektivet.

Alternativ 3

(MSEK)	2023	2024	2025	2026
Resultat	-22,8	-28,3	2,0	25,3
Fordran på/skuld till kollektivet	-11,4	-39,7	-37,7	-12,4
Taxeförändring	20%	18%	17%	16%

Alternativ 3 innebär en genomsnittlig höjning på 18% (+/- 2%) vilket medför att hela det egna kapitalet på 40 miljoner kronor utnyttjas. Samt att parera de högre kostnaderna som belastar kollektivet. När hela det egna kapitalet utnyttjas finns inget utrymme för oförutsägbara händelser som kan belasta bolaget.

Avfallskollektivet

Huvudintäkterna bedöms minska på grund av färre hämtningstillfällen, 6,9 miljoner kronor. Detta avspeglas på mindre köpta tjänster, de rörliga intäkterna är dock högre än de rörliga kostnaderna.

Personalkostnaderna ökar med anledning av "märket", cirka 0,6 miljoner kronor och cirka 1 miljoner kronor på grund av bemanning för det nya ansvaret inom förpackningsinsamling.

Pensionskostnaderna ökar med cirka 1 miljoner kronor på grund av inflationseffekter. Anledningen är att bolaget har sina långsiktiga pensionsåtaganden försäkrade.

Majoriteten av driftskostnaderna är bundna av avtal med indexuppräknningar, 4,1 miljoner kronor. Resterande driftskostnader ökar med cirka 0,2 miljoner kronor.

Räntor och avskrivningar ökar med cirka 0,3 miljoner kronor och beror framför allt på ökade kostnader för kärll och avskrivningar på de köpta anläggningstillgångarna för att bedriva det nya ansvaret för insamling av förpackningar.

Det nya ansvaret för förpackningsinsamling kommer påverka intäkterna positivt med 12,2 miljoner kronor och öka driftkostnaderna (d.v.s. exklusive personal och avskrivningar) med cirka 13,7 miljoner kronor. Netto cirka 1,5 miljoner kronor.

Taxejusteringar 2024:		
Externa Taxepåverkande poster jämfört med budget 2023	Taxepåverkande poster jämfört med budget 2023 (TSEK)	Taxepåverkan (%)
Huvudintäkter 2024 (Prognos)	-6878	7%
Driftkostnader ex avtalade tjänster	188	0%
Löneökningar inkl pension	2 610	2%
Avtalade tjänster	2 607	2%
Förpackningsinsamling	1 460	1%
Räntor och avskrivningar	353	0%
Summa	14 096	13%

Blått påverkningsbara justeringar, Rött ej påverkningsbara justeringar, Orange möjligtvis påverkningsbara.

Avfallskollektivet har på grund av höjningarna av taxan för att återbetala det villkorade aktieägartillskottet inneburit att kollektivet gjort ett överuttag de senaste åren. Detta skedde även för 2022, fast taxan sänktes med 12% från halvårsskiftet. Vid utgången av 2022 hade Avfallskollektivet ett upparbetat överuttag på 34 miljoner kronor. Under 2023 prognostiseras avfallskollektivet göra ett bättre resultat än budgeterat, -7,3 miljoner kronor jämfört med -11,9 miljoner kronor.

Åren framåt finns stora osäkerheter då ansvaret för förpackningar övergår från producenterna till kommunen. Detta medför en intäkt från producenterna, men även en kostnad för verksamheten. Bedömningen inför 2024 är att kostnaderna kommer bli högre än intäkten, 12,2 miljoner kronor mot 14,7 miljoner kronor. Det är stora osäkerheter i kostnaderna då inga kommuner har gjort dessa upphandlingar tidigare och antalet leverantörer för dessa tjänster kan vara begränsad. Insamlingen av matavfall, som ska vara implementerat 2027, kommer också innebära förändringar i verksamheten. Alla hushåll kommer få matavfallskärl och detta ska samlas in och behandlas, tjänster som idag till viss del är subventionerade.

Majoriteten av avfallskollektivets tjänster utförs av underentreprenörer som har avtalade indexregleringar och blir därmed dyrare i relation till inflationen. Framför allt när befintliga avtal går ut och behöver upphandlas på nytt.

Inför 2024 kommer avfallstaxan att justeras bland annat utifrån de tillkommande ansvarerna. Detta kan komma att innebära att vissa taxeposter ökar mer än andra, men den totala intäktsökningen som kollektivet behöver är det som redovisas nedan.

Föregående år prognostiserades en höjning av intäkterna för Avfallskollektivet på 5% för 2024, bedömningen är nu att snitthöjningen av taxan för avfallskollektivet kan ligga runt 4% (+/-1%) för 2024. De kommande åren 2025—2026 bedöms taxorna behöva höjas med cirka 8% för att i slutet av perioden betala tillbaka det upparbetade överuttaget till kollektivet. För 2024 kan vissa taxeposter komma att justeras mer än andra på grund av det nya ansvaret, samt att få en bättre miljöstyrning i taxan.

(MSEK)	2023	2024	2025	2026
Resultat	-7,3	-16,2	-8,5	-4,3
Fordran på/skuld till kollektivet	26,7	10,5	2,0	-2,2
Taxeförändring	0%	4%	8%	8%

Ärendets beredning

Fredrik Kristoffersen, ekonomichef, har i samråd med VD, Avdelningschef VA och Avdelningschef Avfall berett ärendet.